D Ü N Y A

<"xml encoding="UTF-8?>

Dünya' kavramı sözlükte, yaklaşmak anlamına gelen 'dunuv' veya alçak anlamına gelen 'denâet'' kelimelerinden türetilmiş olan 'ednâ' ism-i tafzîl kelimesinin müennesidir. 'Ednâ' lafzı, Kur'an-ı Kerim'de 12 ve Nehc'ul-Belağa da 6 yerde geçmektedir. O halde dünya, 'en yakın' veya 'en alçak' anlamlarına gelmektedir.[1]

Dünya kavramı, 'dünya hayatı' veya 'dünya evi' gibi terkiplerde sıfat olarak kullanıldığı gibi, 'âhiret' kelimesinin karşıtı olarak da kullanılmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de daha ziyade 'dünya hayatı' şeklinde geçmekte ve âhiret hayatının karşıtı olarak zikredilmektedir. Bu anlamda dünya hayatı, dünyanın hayatı değil, dünya denilen süflî ve alçak hayat demektir; yahut da bilfiil içinde bulunulması ve yaşanması itibariyle 'en yakın hayat' anlamına gelir.

Ayrıca "Âhiret hayatı, ilk hayattan daha hayırlıdır."[2] ayetinde de ifade edildiği gibi, dünya hayatına 'İlk hayat' da denmektedir. Çünkü âhiret, son anlamına gelen 'âhir' kelimesinin müennesidir.

Bu açıdan; Âhiret, son; âhiret hayatı 'son hayat' anlamına geldiğine göre; onun karşıtı dünya da, ilk; dünya hayatı da 'ilk hayat' manasını ifade eder.

Kur'an-ı Kerim'de 'yeryüzü' anlamına gelen 'arz', yeryüzünün coğrafî ve jeolojik yönünü; dünya ise, hayat veya insan hayatı ile ilgili yönünü temsil etmektedir.

Bu nedenledir ki dünya kavramı, hayat kelimesiyle birlikte kullanılmış ve âhiret kavramının karşıtı olarak zikredilmiştir. Ölümden önceki her şeye dünya, ölümden sonraki her şeye ise, âhiret denilmesi de bu yüzdendir.

Dünya kelimesinin karşıtı olan âhiret kavramı ise; dünya hayatından sonra başlayıp ebediyen devam edecek olan 'ikinci hayatın' adıdır. Bu ikinci hayatın varlığına inanmak, yâni 'Meâd'a'

itikat etmek, Usul-u Din'in esaslarından biridir. Âhiret kavramı, Kur'an-ı Kerim'de 'el-Yevm-ül âhir' veya 'ed- Dâr-ul âhire' şeklinde geçmektedir.

Yalın olarak kullanıldığı yerlerde de 'ed- Dâr-ul âhire' anlamındadır. Zira, Arap dili kurallarına göre, sıfat bazen mevsuf'unun yerine geçmekte ve sıfat, isim gibi kullanılmaktadır.

'ed-Dâr-ul âhire'nin anlamı, son ikamet evi; 'el- Yevm-ül âhir'in anlamı ise, son gün demektir. Âhir, ilk anlamına gelen 'Evvel' in karşıtı olduğu gibi 'el-Yevm-ül âhir' veya 'ed-Dâr-ul âhir' de 'el-Hayat-üd Dünya'nın karşıtıdır.[3] Bu karşıtlık, dünyanın ilki, âhiretin de, sonu temsil etmesi yönündedir.[4]

Kur'an-ı Kerim'de dünya kelimesi geçen âyetlerde; dünyanın insanları aldatmasından[5], dünya hayatının bir oyun ve eğlence[6], dünyada verilen mal ve oğulların ise dünya hayatının süsü oluşundan[7],

dünya metaının aldatıcılığı ve azlığından[8], dünya metaının âhirete nispetle az oluşundan[9], bazı insanların dünya hayatını tercih edişlerinden[10],

dünyada güzel iş yapanlara hem dünyada hem de âhirette güzellikler verileceğinden[11], âhirete karşılık dünyanın sevildiğinden[12], bazı insanların, dünya hayatının görünen kısmını bilmeleri ve âhiretten ise gâfil oluşlarından[13], insanların âhiretlerini dünyaya sattıklarından[14] ve bu dünya hayatının geçici bir kazançtan ibâret oluşundan[15], söz edilmektedir.

Dünya ve âhiretle ilgili ayetleri değerlendirebilmemiz için, dünya ve âhiret hayatını birlikte düşünmemiz ve bu iki hayatı birbirinden ayırmamız icap eder.

Zira, dünya ve âhiretle ilgili ayetlerden anlamaktayız ki, ölüm öncesi başlayan ve ölüm sonrası devam eden 'tek hayat' vardır. Dünya, ölüm öncesi hayat,

âhiret ise, ölüm sonrasındaki hayattır. Dünya yolun başı, âhiret ise yolun sonudur. Sona ulaşmak için yolun başlarından işe başlamak gerekmektedir. Bu yolda bir çok engeller mevcuttur.

Bu engeller, Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle, dünya metaı, oyun ve eğlencedir. Âhireti inkar edenler,

yâni yolun sonunu göremeyenler, dünyanın metaını, oyun ve eğlencesini gerçek hayat sanarak âhiret yerine bunları tercih edenlerdir.[16]

Bu insanlar, dünya hayatına razı olup, onunla rahat eden kişilerdir.[17] Yine bu insanlar, dünya hayatını âhirete tercih eden, bu yüzden de şımaran ve azgınlık yapan kimselerdir.[18]

Kısacası, âhirete nispetle az olan ve geçici olması nedeni ile de insanı aldatan bu dünya hayatını amaç edinip ona değer verenler; Kur'an-ı Kerim'de kınanmakta ve hatalı bir anlayış içinde bulundukları ifade edilmektedir:

Yerilen Dünya Ve Dünya Hayatı İle İlgili Bazı Âyetler

Dünya kavramı, Kur'an-ı Kerim'de 115 defa zikredilmiştir. Buna karşılık Âhiret kavramının sayısı da aynıdır. Dünya kavramının bahsedildiği bu 115 yerin, 61'i Mekkî surelerde ve geriye kalan 44'ü ise, Medenî surelerde yer almaktadır.[19] Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

"Ey İnsanlar! Rabb'inizden korkun; ve öyle bir günden ürperti duyun ki, baba evladının cezasını çekemez; evlat da babasının cezasını çekemez! Muhakkak Allah'ın sözü gerçektir! Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve aldanmış olan Şeytan da sizi aldatmasın!"[20] "... Artık akıl etmez misiniz?"[21]

"Bu dünya hayatı bir eğlence ve bir oyundan ibârettir. Âhiret yurdu ise, asıl hayat odur! Bir bilebilseler bunu"[22] "...Yeter ki akıllanasınız?"[23] "... Belki, akıl edip düşünürsünüz!"[24]

"Dünya hayatı bir oyundan, bir oyalamadan başka bir şey değildir. Elbette âhiret yurdu, sakınan muttakîler için hayırlıdır. Halâ akıllanmayacak mısınız?"[25]

"Kâfirlere dünya süslü gösterildi. İmân edenleri alaya alıp eğlenirler..."[26] "...bunu da mı düşünemiyorsunuz?"[27]

"... Dünya hayatı aldatıcı bir metâdan başka bir şey değildir!"[28] "... Hâlâ düşünmeyecek misiniz?"[29]

"Biliniz ki, dünya hayatı bir oyun, bir eğlence, bir süs ve aranızda bir övünme, mal ve evlat da

çokluk yarışından ibarettir. Tıpkı, yağmurdan sonra çıkan ve çiftçiyi sevindiren bir ot gibidir ki,

bir bakarsın ki sararmıştır; sonra da bir çöp oluverir! Âhirette ise hem şiddetli bir azap, hem de Allah'ın bağışlaması ve rızâsı vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir yararlanmadan başka bir şey değildir."[30] "... Artık hiç düşünmeyecek misiniz?"[31]

"Dünya hayatının hâli, gökyüzünden indirdiğimiz suya benzer. Onunla yeryüzünün bitkilerini bitiririz. İnsanlar ve hayvanlar onlardan yerler. Nihayet yeryüzü, bütün ziynetini takınıp süslendiği vakit,

sâhipleri de onun üzerinde kendilerini hükümran zannettikleri bir sırada geceleyin veya gündüzün ona emrimiz geliverir de, bir anda ona öyle bir tırpan atarız ki, sanki dün hiçbir şey yokmuş gibi olur. İşte düşünecek bir kavim için âyetleri böyle açıkça beyân ediyoruz!"[32] "... aklınız yok mu sizin?"[33]

"İnsanlar neler yaptıklarını hatırlayacak ve cehennem de, gören herkese gösterilecek. Artık kim azgınlık etmiş, dünya hayatını tercih eylemişse, onun gideceği yer muhakkak ki, cehennemdir. Kim de Rabb'inin makamından korkmuş ve nefsini de kötü arzulardan korumuş ise, onun varacağı yer de muhakkak ki cennettir."[34]

"... artık hiç düşünmez misiniz?"[35]

"Dinlerini bir oyun, bir eğlence edinen ve dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak!..."[36] "... Siz çok az düşünüyorsunuz!"[37]

"Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar, dünya hayatına razı olup, onunla tatmin olmuş kimselerdir ki, onlar bizim âyetlerimizden de gâfildirler."[38]

"Ey kavmim! Bu dünya hayatı geçici bir kazançtan ibârettir, âhiret ise durulacak yurttur!"[39] "... Hâlâ akıllanmayacak mısınız?"[40] "... Sonuçta, dünya hayatında rezîl olmaktan başka ne kazanırlar.?"[41]

"... Sakın, Sizi dünya hayatı aldatmasın!"[42]

“İşte, akıllarınız ersin diye Allah size âyetlerini böyle beyan buyuruyor!”[43]

Hz. Ali (a.s)’ın Beyanında Kınanan Dünya Ve Dünya Hayatı

Dünya kavramından, Nehc’ul-Belağa’da 229 defa bahsedilmiştir. Ayrıca, 9 yerde ‘Dünyâke (Senin dünyan)’ 9 yerde ‘Dünyâkum (Sizin dünyanız)’ 10 yerde ‘Dünyâhu (o erkeğin dünyası)’ 1 yerde ‘Dünyâhâ (o kadının dünyası)’ ve 1 yerde de ‘Dünyâhûm (onların dünyası)’ şeklinde geçmektedir.[44]

(‘Zirâr b. Câmret-üz Zıbâbi’ Şam’a gidip Muaviye’nin huzuruna vardığında, Muaviye kendisine Emir’ul Mü’minin Hz. Ali’yi (a.s) sordu. Zirâr şöyle dedi: “Andolsun Allah’a ki; Ali’nin (a.s) yüceliğine bir son, ulululuğuna bir sınır yoktu. Gücü, kuvveti çetindi, kesin söz söylerdi. Adaletle hükmederdi. Her yanından bilgi fışkırırdı, akardı.

Her sözünde hikmet dile gelir, coşardı. Dünyadan, dünya lezzetlerinden çekinirdi, geceleri gecenin garipliğiyle esenleşirdi. Çok ağlardı, uzun-uzun düşünürdü.

Halk içinde en değersiz elbise giyendi. En değersiz şeyleri yiyendi. Aramızda, içimizden birisi gibiydi. Bir şey sorduk mu cevap verirdi. Bir şey sorsa, cevap verirdik,

fakat andolsun Allah’a, onun bize bu kadar yakınlığına, bizim ona bu derece yakınlığımıza rağmen, gene de heybetinden karşısında konuşamazdık. Din ehlini yüceltir, ağırlardı.

Yoksulları kendisine yaklaştırır, hatırlarını sorardı, gönüllerini alırdı. Kuvvetli kişi, o varken olmayacak bir işe girişmezdi. Zayıf kişi, adaletinden me’yus (ümitsiz) olmazdı.

Şahâdet ederim ki, o ibâdet ettiği yerlerin birinde, gece karanlık basınca, mihrâbında ibâdete oturmuştu. Eliyle sakalını tutup, yılan sokmuş biri gibi kıvranarak ve hüzünlü birisi gibi ağlayarak, şöyle derdi:)

“Ey dünya, Ey dünya! Uzaklaş benden? Kendini bana mı sunmaktasın? Beni dilemekte/özlemektesin? Bana mı tutuldun; aşık oldun! Allah nasip etmesin! Heyhat! Hiçbir zaman!

Sen, benden başkasını aldat! Benim, sana bir ihtiyacım yok! Seni üç kez boşadım; artık sana dönmem! Ömrün kısadır! Değerin azdır; aşağıdır.! Dileğin hordur; hakirdir! Ah! Azığın (ibâdet ve kulluk) azlığından! Yolun uzunluğundan! Seferin uzaklığından! Varılacak yerin (kabir-berzah-kıyâmet) azametinden!

Muaviye bu sözleri duyunca nasılsa müteessir olur ve akan göz yaşını yeniyle (elbisesinin kol ağzı) silerek "Ya Zirâr!" der. "Ali'den (a.s) ayrıldığından dolayı ne derece hüzünlüsün?" Zirâr:

"Kucağında çocuğunun başı kesilmiş annenin, hüznü gibi" der. Muaviye de: "Allah rahmet eylesin, gerçekten de Eb'el-Hasan (Ali) böyle biri idi" cevabını verir. [45]

Yine Hz. Ali başka bir yerde dünya hakkında şöyle buyurmuştur: "... Ey dünya, benden uzaklaş! Yularını boynuna attım (dilediğin yere git), pençenden kurtuldum; tuzaklarından sıyrıldım.

Sürçme yerlerinden uzak kaldım. Süslerinle, güzelliğinle mahvettiğin ümmetler, oyunlarınla güldürüp aldattığın nesiller nerede? İşte onlar, kabirlerde rehin olup, yatmışlardır."[46]

Hz.Ali(a.s),Sıffin hârbi dönüşünde,Kûfe dışındaki mezarlığı görünce, şöyle buyurdu:

"Ey korkunç diyârın, ıssız yerlerin, karanlık kabirlerin ehli! Ey toprakta yatanlar! Ey garipler! Ey yalnızlar! Ey korkuya uğrayanlar! Siz, bizden önce giden, biz ise sizi izleyen ve size kavuşacak olanlarız.

Bıraktığınız evlerde, başkaları oturdu. Eşleriniz, başkalarıyla evlendi. Mallarınız, başkalarıyla paylaşıldı. Bizim katımızda olan haber bu! Sizin indinizde ne haber var? Sonra ashabına dönerek, şöyle buyurdu; 'Bilin ki, eğer konuşmalarına izin verilseydi, onlar size; 'En hayırlı azık takvadır.'[47] derlerdi."[48]

Yine o Hazret dünya hakkında şöyle buyurmuştur:"Dünyadan el çekmenizi tavsiye ederim. Orası göçülecek yerdir; konaklanacak değil. Aldatıcı şeylerle süslenmiş, aldatmıştır. Rabb'i katında aşağılanmıştır.

Helâli haramına, hayrı şerrine katışıktır. Hayatı ölümle, tatlısı acı ile iç içedir. Bu yüzden Allah

onu dostlarına özgü kılmamış ve düşmanlarından da esirgememiştir. Hayrı gönülsüz, şerri hazırdır.

Ondan toplananı tükenir, edinilen mülkü alınır, bayındırı harap olur. Yapısı çöküp gidecek binaya benzeyen, ömrü de azığının bitmesiyle biten ve müddeti de bir sefer gibi sona erecek olan diyardan ne hayır gelir!...

Birbirinize yardım etmiyor, öğüt vermiyor, ihsanda bulunmuyor, birbirinizi sevmiyorsunuz. Size, ne olmuş ki, dünyadan edindiğiniz az şeye seviniyor, âhiretten yitirdiğiniz çok şeye üzülmüyorsunuz!

Dünyada yitirdiğiniz az ve önemsiz şeyler, sizi ıstıraba itiyor, ıstırabınız yüzlerinizde beliriyor; az bir şey kaybedince sabrınız tükeniyor. Sanki orası sizin ebedi yurdunuz, metası da size ebedi gibi görünür.

Ayıbınızın yüzünüze söylenmesinden korktuğunuz için hiç birinizin ayıbını söylemiyorsunuz. Gerçekten âhireti terk etmek ve dünyayı sevmek hususunda el ele vermişsiniz...[49]

Yine şöyle buyurmuştur:“...Dünya öyle bir yurttur ki, fani, yok olması ve ehlinin de sonunda bırakıp gitmesi ayrılması takdir edilmiştir.(Dünya, ehlinin nazarında) pek tatlı, yemyeşildir.

Dünya, kendini talep edene hemen hızla gelir ve kendine bakanın kalbine (sevgi) katar. O hâlde, dünyadan en güzel azıkla göçün, ayrılın. Dünyadan kendinize yeten şeyden fazlasını istemeyin ve size ulaşan, erişenden fazlasını talep etmeyin.” [50]

Yine o Hazret “Garra” diye bilinen meşhur ve muhteşem hutbesinde dünya hakkında şöyle buyurmuştur:“Sonra sizi dünyadan sakındırırım. Çünkü dünya, görünüşte tatlıdır, dile, damağa hoş gelir.

Yemyeşildir, ter-ü tazedir, göze güzel görünür. Özlemlerle kaplanmıştır; tez elde edilen, fakat hemen geçip giden zevkler yüzünden sevdirir kendini, az bir hoşlukla iyi görünür; dileklerle, ümitlerle bezenir, bezendirir; aldatışlarla süslenir; fakat verdiği sevincin bekâsı yoktur; onun derdinden, ıstırabından kurtuluş olmaz.

Pek aldatıcı, çok zarar vericidir. Geçip gider, yok olup biter; içindekileri de yok eder, yer bitirir. Onu isteyenler, onu elde etmeye razı olanlar, dileklerini elde etseler bile, noksan sıfatlardan münezzeh olan şanı yüce Allah'ın,

'Dünya yaşayışı gökten yağdırdığımız yağmura benzer; yeryüzünün bitkilerini sular, bünyelerine girer de onları yeşertir, yetiştirir; derken bitkileri kurur, ufalanır, yeller de onları savurur-gider ve Allah'ın her şeye gücü yeter.'[51] buyurduğu gibi, her şeyi zeval bulur, baki kalmaz ve dünyada bundan öte de bir şey olamaz."

Hiçbir sevinip gülen yoktur ki dünya ardından onu kedere düşürmesin, ağlatmasın. Dünyanın hiçbir ikbali yoktur ki ardında idbar bulunmasın. Dünyada hiçbir serpintiyle ferahlayan yoktur ki ardından onu bela sağanağıyla ıslatmasın.

Dünyanın şanındandır bu; sabahleyin yardım ettiğini akşamleyin tanımaz olur; bir yanı tatlı olup sindirirse, öbür yanı acı gelir, yerindirir. Kişi, onun zevkine erip, güzelliğini elde eder etmez, mutlaka tezce gelip çatan belalarıyla onu sıkıntılara, zorluklara sokar. Esenlikle akşamlayanı mutlaka korkuyla sabahlar.

Aldatıcıdır dünya, onda ne varsa hepsi de insanı aldatır. Fanidir, onda olanların hepsi de yok olup gider. Dünya azıklarından, suçlardan çekinmekten başka hiçbir şeyde hayır yoktur. Dünyadan az bir şey (takva) elde eden,

çok güvence elde etmiş demektir. Dünya, az bir fırsat verir insana, sonra geçer-gider; o fırsata erense ancak hasret elde eder. Nice kendine güvenenleri ansızın dertlere uğratmıştır; nice ona inanları helak vadisine atmıştır, nice büyükleri hor-hakir etmiştir, nice benliğe düşenleri alçaltıp gitmiştir.

Dünyanın devleti elden ele dolanır; dünya yaşayışı durulmaz, bulandıkça bulanır. Tatlı suyu acıdır, dili damağı acıtır. Gıdası ağıdır, öldürür, yapışılacak, tutunulacak her şeyi çürüktür,

kopar tutanın elinde kalır. Diri olanı, ölümü bekler; sağ esen kalanı, hastalığa çatar. Malı-mülkü alınmış çalınmıştır; yüceleni mağlûptur; servetlisi mihnete uğramıştır; komşusu yağmalanmıştır.

Siz de! Kendinizden önce daha uzun ömür sürenlerin, daha kalıcı eserleri olanların, daha

olmayacak ümitlere düşenlerin, yardımcıları daha hazır duranların, orduları daha çok olanların yurtlarında değil misiniz?

Onlar da dünyaya taptılar, hem de nasıl bir tapmakla! Onu kapıştılar hem de nasıl bir kapışmakla! Sonra da, konaklayacakları yere götürebilecek bir yolluk almadan, o güç yolları kat edecek bir bineğe binmeden oradan göçüp gidiverdiler.

Dünyanın onlardan birini, karşılık bir şey alıp bıraktığını, yahut onlara yardım edip dostlukta bulunduğunu, yahut da onlarla bir hoşça konuşup dostluk kurduğunu duydunuz mu hiç? Hayır;

aksine onları kötü olaylara uğrattı; yaşayışlarını yıprattı, yüz üstü yere attı onları; ayaklarının altında ezdi, bitirdi onları; onlara ancak ölümle yardım etti, dünya! Sonunda da ebedi olarak ondan ayrılıp gittikleri çağda, ona uyanları,

onu seçenleri tanımadığını, ona dayananları bilmediğini gördünüz mutlaka. Açlıktan, azıksızlıktan başka bir yolluk mu verdi onlara? Darlıktan başka bir yere mi indirdi onları?

Yoksa karanlıklardan başka bir ışıklı yere mi kondurdu onları? Yahut nedametten başka bir şey mi sundu onlara? Peki, bu dünyayı bunun için mi seçmektesiniz?

Bundan dolayı mı gönlünüzü ona vermektesiniz, ona inanmaktasınız, ona sarıldıkça sarılmaktasınız? Orası, ona karşı kötümser olmayan ve ondan çekinmeyenler için ne de kötü bir yurttur!

Bilin, bilirsiniz de, onu bırakıp gideceksiniz, oradan göçeceksiniz; ‘Kimdir bizden daha kuvvetli’ [52] diyenlerden öğüt alın, istemedikleri bineklere bindirilerek kabirlerine indirildiler onlar, konukluğa çağrılmadan mezarlarına kondular onlar. Kerpiç parçalarıyla yapıldı kabirleri; çürüdü, toprak oldu kefenleri; çürümüş kemikler komşuları oldu.

Onlar da öyle bir komşu kesildiler ki çağırana gidemezler artık; düştükleri zilleti gideremezler artık; feryat edene aldırış bile edemezler artık. Ne üstlerine yağan yağmura sevinir; ne de kuraklıktan ümitsizliğe kapılırlar. Topluluk gibi görünürler, ama yapayalnızdırlar. Komşu gibi görünürler, fakat birbirlerinden uzaktırlar.

Yan-yanadırlar, fakat birbirlerini dolaşamazlar; birbirlerine yakındırlar, ama yaklaşamazlar. Kinleri yitmiş, halim, selim olmuşlardır; hasetleri ölmüş, olup bitenden habersizdirler. Ne zararlarından korkulur onların, ne kötülüklerini gidermek için bir şey düşünülür haklarında. Yerin üstünü bırakıp altını, genişliği bırakıp darlığı, ehli ayalı bırakıp gurbeti,

aydınlığı bırakıp karanlığı yurt edinmişlerdir. Dünyadan ayakları yalın, bedenleri çıplak olarak sadece amalleriyle ayrılmış, ebedi yaşayışa, beka yurduna göçmüşlerdir. Nitekim noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah da: 'Nasıl ilk yaratılışı başlattıysak, öylece onu yenileriz; bu bizim vaadimizdir. Şüphesiz biz onu yapacağız' [53] buyurmuştur." [54]

Yine o Hazret şöyle buyurmuştur:"...Dünya; kaynağı bulanık, çeşmesi çamurlu ve kaygan, görünüşü hoş ve aldatıcı, sınanması helâk edici, çabuk geçip kaybolan bir aldatıcı, batıp giden bir aydınlık,

geçiveren bir gölge, yıkılıveren bir dayanaktır. Kendisinden nefret eden ona alışınca, kendisinden ürken ona güvenince de çifte atar, tuzaklarına düşürür, (helâk edici) oklarına hedef kılar ve sonunda da insanı ölüm ipiyle sımsıkı bağlar. Onu daracık bir yere (kabrine) ve dönülüp varılacak korku yerine iletir; kalınacak yurdu (cennet veya cehennemi) ve amellerinin karşılığını gösterir.

Böylece gelen, gideni takip eder. Ne ölüm helâk etmekten, ne de yaşayanlar suç işlemekten uslanır. Sonrakiler öncekilerin yaptıklarını tekrarlar; bu şekilde sona ve yokluğa doğru geçip giderler.

Sonunda işler biter, zaman tükenir, dirilme zamanı yaklaşır. Allah insanları kabirlerden, kuşları yuvalarından, canavarları inlerinden ve toplulukları ölüm meydanlarından çıkarır.

Herkes O'nun emrine uyup, koşarak mahşer yerine yönelir. Suskun bir hâlde toplanır, saf kurarak ayakta dururlar. Gözler onları görür, çağıran onlara duyurur. Artık onlar; düşkünlük, alçak gönüllülük ile teslimiyet elbisesini giyinmişlerdir. Çareler tükenmiş, ümitler kesilmiş, yürekler korkudan sinmiş, ürkmekten sesler düşmüş, ter ağızlarına gem vurmuş, korku büyüdükçe büyümüştür.

İyilik ve kötülüğün arasını ayıran; herkese yaptığının verileceği, azabın şiddetini, elde edilecek

sevabın ümidini bildiren sesten kulaklar bile ürküp tir-tir titrer. Bu kullar kudretle yaratılmış,

iradesiz terbiye edilmiş, ölümün gelmesiyle ruhları alınmış, kabirlere konulmuş, çürümeye yüz tutmuş, sonra tek-tek dirilmişlerdir. Yaptıklarının karşılığını elde etmek için dikkatlice hesaba çekilirler...

Ne kadar ilginç olurdu, bu dosdoğru misâller ve şifâ verici öğütler tertemiz gönüllere, işitip anlayan kulaklara, azimli görüşlere ve uzak görüşlü kalplere ulaşabilseydi!

O hâlde Allah'tan o kimse gibi korkun ki, duydu ve boyun eğdi; günah işledi ve itiraf etti; korktu ve amel etti; sakındı ve itâate koştu; yakîn etti ve iyiliğe yöneldi; ibret verildi ve ibret aldı;

korkutuldu ve korktu; kaçındırıldı ve kaçındı, icabet edip gönül verdi; yanlıştan geri dönüp tövbe etti; örnek verildi ve örnek aldı; hakikat gösterildi ve gördü; aceleyle (Hakkı) talep etti;

kurtuluş için koştu; azık toplamaya koyuldu; bâtınını temizledi; âhiretini bayındır kıldı; hareket günü, kat edeceği yol, ihtiyaç zamanı ve yokluk diyârı için azık hazırladı; ebedi diyârı için de önceden azık gönderdi.

...Allah size kulaklar verdi ki işe yarar şeyleri belleyesiniz, gözler verdi ki karanlıkları göresiniz. Sizleri, değerli nimetleri, şükran esbâbı, sağlık koruyucularıyla donattığı

letâfet üzere kâim olan bedenler ve rızkları peşinde olan kalplere ilaveten, yaşamları boyunca aralarında uyumluluk ve şekil telifi olan çeşitli azalardan oluşan organlarla donattı.

Sizlere müddetini gizlediği ömürler tayin ve takdir etti. Sizlere, sizden önce gelip geçenlerin eserlerinde ibretler bıraktı; onlar da ölüm kemendi boğazlarına atılıp yok edilmeden önce mühlet bulup nasiplerini tüketmişlerdi.

Ancak ölüm onları muratlarına erişmeden sürüp götürdü. Ecelleri onları dağıtıp perişan etti. Onlar bedenleri sağ salimken bir hazırlık yapmamış ve gençlik fırsatı ellerindeyken ibret almamışlardı.

Acaba gençliklerinin en güzel çağlarını yaşayanlar ihtiyarlığının düşkünlüğünü; afiyet içinde

yaşayanlar hastalık zamanını; ömür sürenler yok olma çağını mı beklerler?

Oysa kişinin dünyadan göçüp gitmesi, el ayak titremesi, tatlı tükürüğün boğazdan acı geçmesi, yardım etsinler diye evlatlara, akrabaya, dostlara ve eşlere yakınma zamanı da yakındır. Ama ne soy-sop ve akraba bu sonucu giderebilir; ne de ağlaşıp sızılaşanlar fayda verebilir.

O anda kişi, ölenlerin mahallesinde tutsak olur; daracık mezarda tek başına kalır. Zehirli hayvanlar derisini didik-didik eder, zorluklar o narin bedenini soldurup eskidir.

Kasırga tozunu savurur, olaylar adını şânını silip yok eder. Taze bedenler kokuşup dökülür; kuvvetli kemikler eriyip gider. Ruhlar ise ağır günah yükleri altında tutsak olur; gaybin haberlerine yekînen iman getirir. Artık onlara sâlih amellerini artırması istenmez, hatalarından dolayı tövbe etmeleri söylenmez.

Sizde o kavmin oğulları, babaları, kardeşleri, akrabaları değil misiniz? Siz de onların metodunu edinecek, onların bineğine binecek ve onların gittiği yola ayak basacaksınız.

Ama gönüller payından ve olgunluğundan nasipsiz gâflete dalarak kaskatı kesilmiş, asıl yolundan sapmış, başka bir yolda yürür olmuş. Sanki, Hakkın maksadı kendilerinden başkasıdır; veya doğru yolu bulmak nefsin dünyasını elde etmekten ibarettir.

...Ey Allah'ın Kulları! Allah'tan gönlünü tefekkür işgal eden, korku bedenini yorgunluğa iten, az uykusunu da teheccüd elinden alan, gündüzlerini (oruç tutarak) susuzlukla geçiren, arzu ve isteklerini züht silip götüren akıllı kişinin korktuğu gibi korkun!

...Size bütün bahanelerinizi kesecek şekilde uyaran, apaçık yolu gösteren, üzerinize hücceti tamamlayan Yüce Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. O, gönüllere gizlice giren, kulaklara işitilmeden fısıldayan düşmandan sizleri sakındırmıştır.

...O insan; rahimlerin karanlıklarında gizlice tasarlanıp kararlaştırılan, dökülmüş erlik suyu ve yaratılışı noksan bir kan pıhtısı değil miydi? Sonra râhimde bir yavru oldu.

Çıkıp süt emen bir çocukken, ergenlik çağına geldi. Sonra da kendisine duyduğunu belleten bir

gönül, konuşan bir dil, bakıp gören bir göz verildi ki; duyup gördüğünü anlasın, ibret alsın ve kötülüklerden kaçınsın.

Ama o büyüyüp geliştiğinde böbürlenip, kibirlendi; yüz çevirdi, heva ve hevesine uydu, lezzetlere dalıp dünyası için çalışıp çabaladı; sıkıntılara düştü. Belaya düşeceğini ummaz, korkması gerekenden korkmaz oldu. Fitneleri içinde aldanmış olarak öldü, yanılgı içinde pek az bir yaşam sürdü, yarını (âhiret) için bir şeyi kazanmadan,

farzlarını yerine getirmeden geçip gitti. İsyan ve pervasızlığın en duruk noktasındayken ansızın ölüm gamları onu bastırınca artık gündüzleri şaşkınlığa, geceleri ise uykusuzluğa dönüşüverdi.

Sevgi dolu kardeş, müşfik baba, dayanamazlıktan inleyen eş, üzüntüden göğsünü döven anne veya kız kardeşin gözü önünde kat-kat gelen elemler, ansızın ortaya çıkan acılar,

hastalıklar yığınında kıvranıp durdu. O kişi ise öylesine yığılıp kalmış, kendinden geçmiştir. Can çekişir olmuştur. Pek acı verici bir inleme içindedir. Bir taraftan keder verici bir çekimle çekilirken, diğer taraftan da pek yorucu bir itilmeyle itilmektedir.

Nihayet ölüm acısını tattıktan sonra ümitsizce kefenine sarılır. Teslim olmuş ve münkâd olarak o taraf bu tarafa çekilir; sonra da kaldırılıp tahtadan üretilen tabutuna konur.

Yorulmuş, bitap düşmüş, hastalıktan erimiş, işi bitmiştir. Torunlar, evlâtlar, kardeşler onu yüklenerek gariplik yurduna; bir daha ziyaretçisi gelmeyecek mekanına götürürler. Onu uğurlayanlar, ayrılık acısından yürek yakanlar dönünce de, şaşırıp kalacağı soruyu cevaplaması, derde dert katan imtihana hazırlanması için çukurunda (kabirde) oturtulur.

İşte belâların en büyüğü de o zaman başlar. Artık “kaynar suyla ziyafet veriliş ve Cehenneme atılış...” zamanıdır. Alev-alev yanan Cehennem ateşinin ürpertici sesler çıkardığı, çekip alan azabın saldırdığı zamandır bu...

Ne azap bir an durur ki kişi rahat etsin; ne mola var ki eziyet biraz dinsin. Orada ne ona engel olacak bir güç, ne onu giderip kurtaracak ölüm, ne de onu unutturacak uyku vardır. Kişi çeşit-çeşit ölümler, an be an yenilenen azaplar içinde yaşar. Bütün bunlardan Allah’a sığınırız...

Ey gören gözleri, duyan kulakları olanlar! Ey afiyet ve dünya metaı sahipleri! Kaçıp sığınılacak, kurtuluşa erişilecek, güvene kavuşulacak, kaçıp gizlenilecek bir şey var mı? Elbette yok!

“Nasıl döndürülüyorsunuz?” Nereye götürülüyorsunuz, neye aldanıyorsunuz? Oysa bu kadar uzunluğa ve genişliğine rağmen, her birinizin yer yüzündeki payı, kametinizin işgal ettiği genişlik ve uzunluk kadar bir yerden ibaret değil mi ..?[55]

Yine o Hazret şöyle buyurmuştur:“Dünya görünüşü yumuşak olan, içinde öldürücü zehri bulunan bir yılına benzer. Aldanan bilgisiz ona meyleder, akıllı kişi ise ondan çekinir.”[56]

“...Bunu birbirlerine tavsiye mi ettiler?”[57]

“...Devamlı anlat ve nâsihat et; çünkü nasihat mü’minlere faydalıdır.”[58]

“Sen anlatmaya ve nasihat etmeye devam et...”[59]

“...Çoklarının da aklı ermez.!”[60]

Selâm ve Duâ ile,

---

[1]- Seyyîd Ali Ekber, Kamus’ul-Kur’an:s.362. Ferit Devellioğlu, Osmanılca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat:s.174.

[2]- 93/Zuha:4.

[3]- Rağib İsfehanî, Müfredât’u Fî Garîb’il-Kur’ an:s.172.

[4]- 93/Zuha:4.

[5]- 31/Lokman:4, 35/Fâtır:5, 45/Câsiye:35.

[6]- 29/Ankebût:64.

[7]- 18/Kehf:46.

[8]- 3/Âl-i İmran:185, 4/Nisa:77.

[9]- 9/Tevbe:38.

[10]- 79/Nâziât:38, 87/A'lâ:16.

[11]- 16/Nahl:30 ve 41.

[12]- 14/İbrahim:3, 16/Nahl:107.

[13]- 30/Rûm:7.

[14]- 2/Bakara:86.

[15]- 40/Mü'min:39.

[16]- 2/Bakara:212.

[17]- 10/Yûnus:7.

[18]- 28/Kasas:79, 79/Nâziât:38, 87/A'lâ:16.

[19]- M.F.Abdulbâkî, Mu'cem' ul-Müfehres:s.332-335.

[20]- 31/Lokman:33.

[21]- 2/Bakara:44.

[22]- 29/Ankebût:64.

[23]- 2/Bakara:73.

[24]- 3/Âl-i İmran:118.

[25]- 6/En’âm:32.

[26]- 3/ Bakara:212.

[27]- 2/ Âl-i İmran:65.

[28]- 3/Âl-i İmran:185.

[29]- 12/Yûsuf:109.

[30]- 57/Hadîd:20.

[31]- 32/Secde:4.

[32]- 10/Yunus:24.

[33]- 2/Bakara:76.

[34]- 79/Nâziât:35-41.

[35]- 6/En’âm:80.

[36]- 6/En’âm:70.

[37]- 40/Mü’min:58.

[38]- 10/Yunus:7.

[39]- 21/Enbiyâ:10.

[40]- 40/Mü’min:39

[41]- 2/Bakara:85.

[42]- 35/Fâtır:5.

[43]- 2/Bakara:242.

[44]- Seyyîd Kâzım Muhammedî-Muhammed Deştî, el-Mu'cem'ul Mufehres li-Elfâzı Nehc'ul-Belağa:s.159.

[45]- Nehc'ul-Belağa:Hikmet:74, Nehc'ul-Belağa,İbn-i Ebîl Hadîd Mu'tezilî Şerhi: c.18 - s. 22, Şeyh Sadûk, el-Emâlî: s.371, Mes'ûdî, Muruc'uz-Zeheb: c.3 - s. 433, Ebu Nâim, Hilyet'ul-Evliyâ: c.1- s.

84, Abd' ul-Birr, el-İstîab: c.3 - s. 42, İbn-i Hacer, es-Savâik'ul-Muhrika: s. 139, Taberi, Zahâir'ul-Ukba: s. 100, Erbilî, Keşful-Gûmme: c.1- s.76, Muhaddis Kummî, el-Kenna ve'l-Elkab: c.2 - s.102, Tabersî, Mişkat'ul-Havas: s.242.

[46]- Nehc'ul-Belağa: Mektup: 45, Abd' ul-Birr, el-İstiab: c.2-s.21, Zemâhşerî, Rebi'ul-Ebrar: s.216, İbn-i Fetta-i Nişaburî, Revzat'ul-Vâizin:s.127, İbn-i Şehraşûb, Menâkıb: c.2 - s.101.

[47]- 2/Bakara:197.

[48]- Nehc'ul-Belağa: Hikmet:125, Nehc'ul-Belağa, İbn-i Ebîl Hadîd Mu'tezilî Şerhi: c.18-s.126, Şeyh Saduk, Men Lâ, Yehzuruh'ul Fâkih: c.1- s.114 ve el-Emalî, s.66, Taberi, et-Tarih: c.6-s.334,

Nasr b.Mezahim, Kitab'us-Siffîn:s.351, Câhiz, el, Beyân ve't-Tebyin: c.2-s.219, İbn-i Şu'be, Tuhef'ul-Ukul: s.188, Şeyh Tûsî, el-Emâlî,c.2- s.208, İbn-i Cevzî, Tezkiret'ul-Havas: s.137, Hasrî, Zehr'ul-Adab: c.1-s.49.

[49]- Nehc'ul-Belağa:Hutbe:112, Amidî, Gurer'ul- Hikem ve Durer'ul-Kelîm: s.76,189.

[50]- Nehc'ul-Belağa: Hutbe:45, Şeyh Saduk, Men Lâ Yehzuruh'ul-Fâkih:c.1- s.327, Şeyh'ut Taife Tûsi. Misbah'ul-Mutehecced: s.458, Câhiz, el-Beyân ve't-Tebyin: c.2- s.171.

[51] - 18/Kehf:45.

[52] - 41/Fussilet:15.

[53] - 21/Enbiyâ:104.

[54]- Nehc'ul-Belağa: Hutbe:111, İbn-i Şu'be, Tuhef'ul-Ukul:s.127, İbn-i Esîr, en-Nihâye:c.1- s.18,25 ve 308

Câhiz, el-Beyân ve't-Tebyin: c.2- s.112, Allâme Muhammed Bagir Meclisî, Bihar'ul-Envar: c.17- s.167, Ebu Hilâl, Askerî, Sanaateyn: s.277.

[55]- Nehc'ul-Belağa: Hutbe: 82, İbn-i Şu'be, Tuhef'ul Ukul: s.146, Ebu Nâim, Hilyet'ul-Evliyâ: c.1- s.77, İbn-i Esîr, en-Nihâye: c.1- s.132 ve c.2- s.287, İbn-i Cevzi, Tezkiret'ul-Havas: s.121, Meydanî, Mecmâ'ul Emsâl:c.2- s.29, Zemâhşerî, Musteksa: c.1- s.240.

[56] Nehc'ul-Belağa: Hikmet:115, c.6, s.1141.

[57]- 51/Zâriyât: 53.

[58]- 51/Zâriyât: 55.

[59]- 52/Tûr:29.

.[60]- 5/Mâide:103